

BOLALAR UCHUN CHET TILI DARSLARIDA MUSIQANING AHAMYATI

Matqosimova Mohira Erkinbek qizi

ADCHTI, Nemis tili nazaryasi va amalyoti

Kafedrası o'qituvchisi

Mohiragina@gmail.com

Jumaboyeva Ra'no G'ayratbek qizi

ADCHTI, Ingliz filologiyasi, o'qitish
metodikasi, Tarjimashunoslik fakulteti talabasi

dadamirzayeverano@gmail.com

Annotatsiya: Musiqa uzoq vaqtdan beri turli fanlar bo'yicha o'rganishni kuchaytirish uchun kuchli vosita sifatida tan olingan va chet tillarini o'rganish bundan mustasno emas. Musiqani til ta'limiga integratsiyalash o'rganishni yanada qiziqarli va samaraliroq qilish mumkin. Mazkur maqolada maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalarda nemis tili va ingliz tili darslarida musiqa va qo'shiqlardan foydalanishning samarali usullari, bu metodning dars jarayonlarida qanday ko'nikma-malakalarga erishishda yordam berishi to'g'risida malumotlar keltirib o'tilgan.

Аннотация: Музыка давно признана мощным инструментом для улучшения обучения в различных дисциплинах, и изучение иностранных языков не является исключением. Интеграция музыки в процесс изучения языка может сделать обучение более увлекательным и эффективным. В данной статье представлены сведения об эффективных методах использования музыки и песен на уроках немецкого и английского языков в дошкольном и младшем школьном возрасте, а также о том, какие навыки и умения развивает данный метод в процессе обучения.

Annotatin: Music has long been recognized as a powerful tool for enhancing learning across various disciplines, and foreign language acquisition is no exception. Integrating music into language education can make learning more engaging and effective. This article presents information on effective methods of using music and songs in German and English lessons for preschool and primary school children, as well as how this method helps in acquiring various skills during the learning process.

Kalit so'zlar: musiqani integratsiyalash, musiqa, so'z boyligi, aloqa o'yinlari, xorijiy til, ingliz tili, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, og'zaki va og'zaki bo'lmagan ko'nikmalar, faol tinglash, aqliy hujum, intonatsiya, talaffuz, madaniy konsepsiya, tinglab tushunish.

Ключевые слова: интеграция музыки, музыка, словарный запас, коммуникативные игры, иностранный язык, английский язык, развитие коммуникативных навыков, вербальные и невербальные навыки, активное слушание, мозговой штурм, интонация, произношение, культурная концепция, понимание на слух.

Keywords: music integration, music, vocabulary, communication games, foreign language, English language, developing communication skills, verbal and non-verbal skills, active listening, brainstorming, intonation, pronunciation, cultural concept, listening comprehension.

Chet tili darslarida musiqa va qo'shiqlardan foydalanish til o'rganishning samarali usuli bo'lishi mumkin. Musiqa va qo'shiqlar til o'rganuvchi bolalarga, nafaqat bolalarga balki, barcha yoshdagi o'rganuvchilarga quyidagilarda yordam beradi.

1. *Tinglab tushunish ko'nikmalarini shakllantirish.*
2. *Talffuz.*
3. *Intonatsiyani yaxshilash.*
4. *So'z boyligini oshirish.*
5. *Grammatik tuzilish va til shakllarini mustahkamlash.*
6. *Turli xalqlar madanyati bilan tanishish.*

Musiqani chet tilini o'rganishda qo'llash nemis tili va ingliz tili o'rganuvchilari uchun bir necha jihatdan foydali bo'lishi mumkin. Jumladan:

1. **So'z boyligi.** Qo'shiqlarda odatda kundalik nutqda qo'llaniladigan so'zlarning yuqori chastotasi mavjud. O'rganuvchilar kontekstda yangi so'z boyligini o'rganishlari va idiomatik ifodalar, iborali fe'llar va kollokvializmlar (lotincha-sujbat. Ta'lim tizimida talabalarning bilim darajasini aniqlash va oshirish maqsadida o'tkaziladigan o'quv mashg'uloti shakllaridan biri.) haqidagi bilimlarni oshirishlari mumkin.

2. **Talaffuz va Intonatsiya.** Qo'shiqlarni maqsadli tilda kuylash o'rganuvchilarga talaffuz va intonatsiyani yaxshilashga yordam beradi. Bu ularga tilning tovushlari va ritm shakllarini mashq qilishga yordam beradi.

3. **Tinglab tushunish.** Qo'shiqlar yordamida savollarni tinglash va javob berish, she'rlarni o'rgatish yoki yo'qolgan so'zlarni to'ldirish, o'rganuvchilar o'zlarining tinglash ko'nikmalarini maqsadli tilda oshirishlari mumkin.

4. **Madaniy konsepsiya.** Qo'shiqlarni maqsadli tilda o'rganish o'rganuvchilarga mamlakat musiqasi va urf-odatlar haqida madaniy tushuncha beradi.

5. **unitilmas o'rganish.** Qo'shiqlar yordamida o'rganish til o'rganuvchilari uchun zavqli va foydali ya'ni uzoqroq muddatgacha esidan chiqmas holda xotirasida saqlanib qolish ehtimoli katta.

Qisqacha qilib aytadigan bo'lsak, tilning musiqa bilan integratsiyalashuvi so'z boyligini oshirishga, talaffuz ko'nikmalarini takomillashtirishga, madaniyat

xabardorligini oshirishga, o'rganuvchining tinglash va eslab qola olish qobiliyatini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan qiziqarli o'quv muhitini yaratadi. Shuni alohida ta'kidlab o'tish kerakki, chet tilini o'rganishda musiqadan foydalanish so'z boyligini oshirish, talaffuzni yaxshilash, madaniy bilimlarini oshirish, tinglashni yanada kuchaytirish, nemis va ingliz tilini o'rganuvchilar uchun unutilmas o'quv tajribasini yaratishda samarali vosita bo'la oladi. Qo'shiqlar o'rganuvchilarga chet tilini o'rganish va mashq qilishda juda qiziqarli usul bo'la oladi, albatta. Qo'shiqning talaffuzi, intonatsiyasi va ritmini o'zlashtirish orqali o'rganuvchilar o'zlarining so'zlashuv

ko'nikmalarini va o'sha tilda so'zlashuvchilarni tushunish qobiliyatini oshirishlari mumkin bo'ladi. Shuningdek, qo'shiqlarning madaniy kontseptsiyasi o'rganuvchilarga tilini o'rganishni maqsad qilgan mamlakatlarning madaniyati, urf-odatlar haqida chuqurroq tushuncha bera oladi.

Nima uchun musiqa til o'rganish uchun, xususan nemis va ingliz tilini o'rganuvchilar uchun samarali vosita bo'lishi mumkinligi haqida qo'shimcha tafsilotlar:

- So'z boylugini samarali boyitish;
- Grammatika qoidalarini yaxshi o'zlashtirish;
- To'g'ri talaffuz va intonatsiyani rivojlantirish;
- O'sha xalqning musiqiy madaniyati bilan yaqinroq tanishish;
- O'rganuvchining xotirasi va eslab qolish qobiliyatini rivojlantirish, - kabi til o'rganishda juda muhim bo'lgan faktorlarni bera oladi.

Umuman olganda, musiqa til o'rganishni qo'llab-quvvatlash uchun qiziqarli va samarali vosita bo'lishi mumkin. Nemis va ingliz tilini o'rganuvchilar musiqani o'z tillarini

o'rganish vositalari bilan birlashtirishda foyda ko'rish mumkin.

Xorijiy tillarni o'rganish va o'qitishning o'rnini to'g'risidagi olimlarning fikr va qarashlari ham ko'p qirralidir. Quyida ba'zi misollarni keltiramiz:

Musiqa - bu til to'siqlarini kesib o'tadigan va butun dunyodagi odamlarni bir-biriga uzviy bog'laydigan nutq. Bu madaniyatlar bo'ylab suhbatning universal vositasi va til o'rganishning ajoyib usullaridan biridir.

Turli xalqlar musiqalari ko'p jihatlarida juda o'xshash va ba'zi jihatlarida ular bir-biridan farqli, lekin o'zaro bog'liqdir. Ko'plab tadqiqotlar va topilmalar til va musiqa tuzilmalari bir-biri bilan chambarchas bog'liq va qayta ishlangan degan farazni qo'llab-quvvatlaydi. Chet tilini o'qitishda nafaqat morfologik va sintaktikani o'rganish va o'qitish juda muhimdir. Shuningdek, tegishli talaffuz, urg'u, intonatsiya, ohang, so'z birikmalarining ham o'rnini muhim. Tilning bunday uzviylik xususiyatlarini musiqa yordamida o'rgatish va mashq qilish juda ham ajoyib metod hisoblanadi.

Musiqqa har tomonlama hayotimizga ta'sir qiladi va shu bilan birga u ta'lim, shuningdek bo'sh vaqtimizni ham samarali o'tkazish vositasi bo'lib xizmat qilishi mumkin. Agar o'qituvchilar o'z darslarida musiqani samarali qo'llashni bilsalar, ular informatsion va shakllantiruvchi ta'lim maqsadlariga yaxshiroq erishishlari mumkin. Musiqqa rag'batlantiradi, o'quvchilarni ko'proq faol va talaffuz, ritm, intonatsiya va ravonlikni mashq qilish uchun samarali usul bo'lib xizmat qiladi.

Aqlli tanlangan qo'shiqlar hatto til grammatik tuzilmalarni kuchaytirishi yoki maqsadning lug'at doirasini yaratishi mumkin.

Musiqaning afzalliklari:

* *Lug'at boyitish:* Qo'shiqlarda ko'plab yangi so'zlar va iboralar mavjud. Bolalar qo'shiq matnlarini tinglash va kuylash orqali yangi so'zlarni tabiiy ravishda o'zlashtiradilar. Qo'shiqlardagi takrorlanish esa so'zlarning yodda qolishini osonlashtiradi.

* *Talaffuzni yaxshilash:* Qo'shiq kuylash bolalarga so'zlarni to'g'ri talaffuz qilishga yordam beradi. Musiqaning ritmi va ohangi tilning tabiiy intonatsiyasini his qilishga o'rgatadi.

* *Grammatikani o'zlashtirish:* Qo'shiqlarda grammatik tuzilmalar tabiiy kontekstda uchraydi. Bolalar qo'shiqlar orqali grammatik qoidalarni ongsiz ravishda o'zlashtirishlari mumkin.

* *Madaniyat bilan tanishish:* Chet tilidagi qo'shiqlar orqali bolalar o'rganayotgan tilning madaniyati va urf-odatlariga oid ma'lumotlarga ega bo'ladilar. Bu esa ularning tilga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi.

* *Motivatsiyani oshirish:* Musiqqa darslarni qiziqarli va dinamik qiladi. Qo'shiq kuylash, raqsga tushish kabi faoliyatlar bolalarning darsga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi va o'rganish jarayonini yanada samarali qiladi.

* *Xotirani mustahkamlash:* Musiqqa xotirani yaxshilashga yordam beradi. Qo'shiq matnlarini yodlash bolalarning xotira qobiliyatini rivojlantiradi.

* *Ijodkorlikni rag'batlantirish:* Musiqqa bolalarning ijodiy fikrlashini va o'zini ifoda etish qobiliyatini rivojlantiradi. Ular qo'shiqlarga o'zgartirishlar kiritishlari, yangi kuylar yaratishlari mumkin.

Bolalar uchun chet tili darslarida musiqadan foydalanish o'quv⁶ jarayonini yanada qiziqarli, samarali va unutilmas qiladi. Musiqqa orqali bolalar tilning turli aspektlarini osonroq o'zlashtiradilar, madaniyat bilan tanishadilar va o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Shuning uchun, chet tili o'qituvchilari darslarida musiqadan faol foydalanishlari tavsiya etiladi

-21ajralmas qismiga aylanishi kerak deb hisoblaymiz. Shu bilan birga, o'qituvchilarning musiqa ijobiy munosabati va uni o'qitishda qo'llash jarayonini alohida ta'kidlab o'tish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Chodroxxra, R. (2000). Prahu nového století II Výuka cizích jazyků na. Ostrava: Ostravská univerzita.
2. Kienzler, J.; Kumpf, G. (2004). Jon Brauns do'stlari. Zahlen von eins bis zehn im vafot 1. Shuljahr. Yilda: Grundschulmagazin Englisch
3. Ondrakova, J. (2017). Xatolarni tuzatish va chet tilidan xatosiz foydalanish qobiliyati. Yilda:
4. Ijtimoiy va xulq-atvor fanlari bo'yicha Yevropa materiallari
5. Patel, A. D. (2008). Musiqa, til va miya. Oksford Universiteti Matbuoti: Oksford, Nyu-York. Жамият ва инновациялар – Общество и инновации – Society and innovations Special Issue – 11 (2023) / ISSN 2181-1415 209
6. Besedova, P. (2016). Musiqa chet tillarini o'qitishda madaniyatlararo vosita sifatida. In: Yevropa Ijtimoiy va xulq-atvor fanlar materiallari